5 Μαΐου 2020

Ταξίδι στο χρόνο με το «Αϊβαλί» του Soloup: Μια ιστορία Ελλήνων και Τούρκων το 1922

Θέατρο, Κινηματογράφος, Ντοκυμανταίρ, TV και Διαδίκτυο / Συνεντεύξεις

Δέκα χρόνια πριν, όταν η ελληνική οικονομική κρίση ήταν στην αρχή της, ο Αντώνης Νικολόπουλος (Soloup είναι εμφανώς το καλλιτεχνικό του ψευδώνυμο) αποφάσισε να προβεί σε αυτό που πολύ σύγχρονοί του θεώρησαν -και ίσως όχι ολωσδιόλου άδικα- ως απονενοημένο διάβημα. Τη δημιουργία δηλαδή ενός κόμικ με θέμα τη Μικρασιατική καταστροφή, «τη στιγμή δηλαδή, που έκλειναν εκδοτικοί οίκοι και εφημερίδες και η παραγωγή των βιβλίων συρρικνωνόταν απελπιστικά», όπως εύγλωττα μας λέει ο ίδιος.

Αντώνης Νικολόπουλος – Soloup. /Φωτογραφία ευγενική παραχώρηση του ιδίου

Ο ίδιος πεισματικά ακολούθησε το «ουτοπικό» του όραμα. Λίγους μήνες πριν σε μια περιοδεία του την Αμερική για την προώθηση του «Αϊβαλί», και μάλιστα τη μεταφρασμένη στα αγγλικά έκδοσή του από τον εκδοτικό οίκο «SomersetHallPress» ο κ. Νικολόπουλος παραδέχτηκε, πως η αποδοχή που βρήκε το βιβλίο δεν ξεπέρασε μόνο τους φόβους του, αλλά και τις προσδοκίες του.

Το «Αϊβαλί» είναι από αυτά τα αναγνώσματα, που είναι κατάλληλα για κάθε ηλικία, ενώ η εκπαιδευτική του αξία, ειδικά για εμάς τους Ελληνες της δυτικής πλευράς του Ατλαντικού, ανυπέρβλητη.

Τι προκάλεσε το ενδιαφέρον σας για την τέχνη του κόμικς και πώς αποφασίσατε να αφοσιωθείτε σε αυτό;

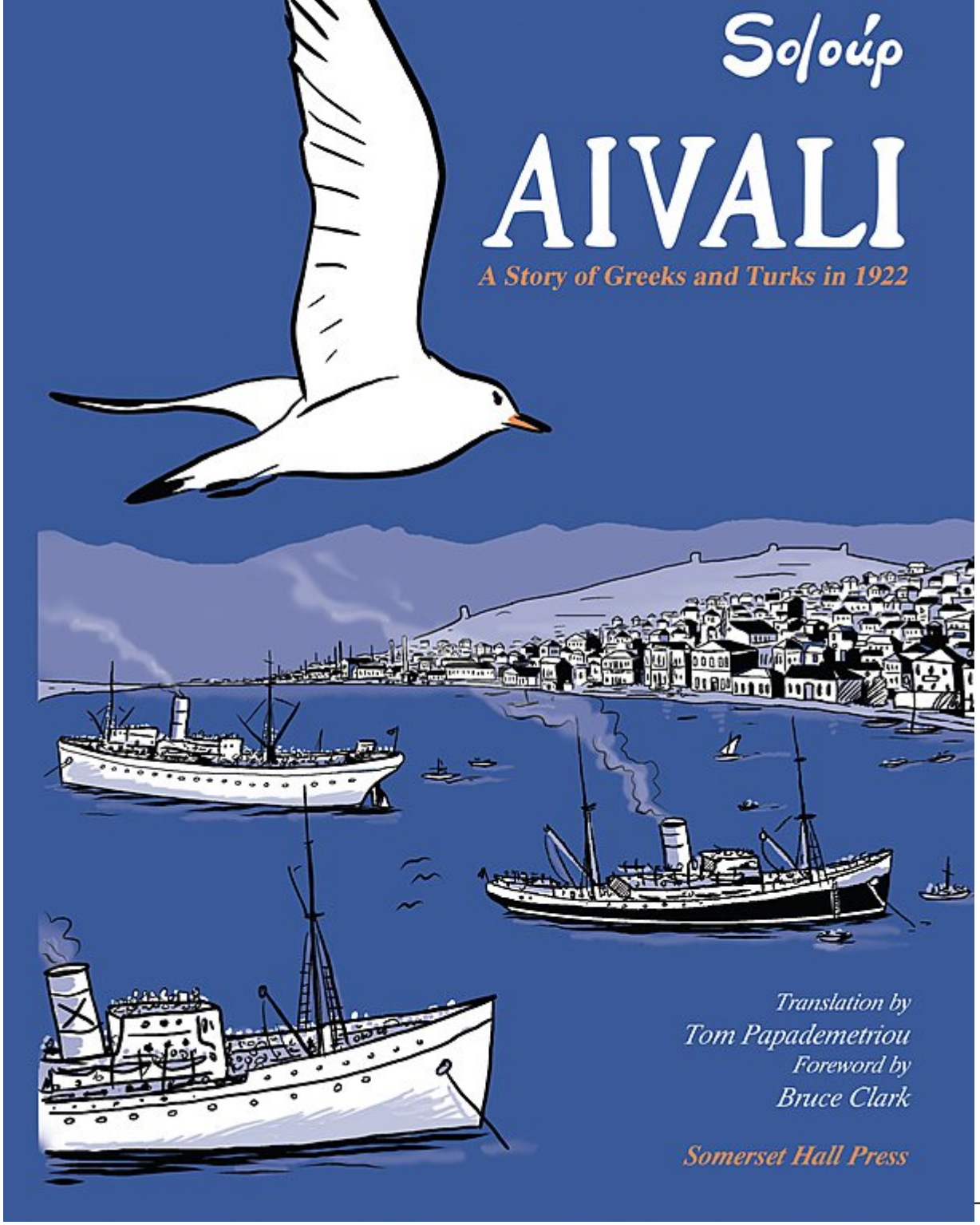

Το εξώφυλλο του βιβλίου «Αϊβαλί» (Aivali : A Story of Greeks and Turks in 1922). / Φωτογραφία ευγενική παραχώρηση Αντώνης Νικολόπουλος

Soloup: Δεν θυμάμαι πότε ακριβώς ξεκίνησε αυτή η σχέση με τα σκίτσα. Μάλλον

από το Δημοτικό. Θυμάμαι για παράδειγμα, σαν παιχνίδι, στα διάφορα κείμενα που έπρεπε να γράφω, ιστορία, έκθεση κ.λπ., να αφαιρώ λέξεις και να βάζω στη θέση τους σκιτσάκια. Για παράδειγμα, αντί να γράψω «ήλιος», έκανα το σκίτσο ενός ήλιου.

Πιο συστηματικά όμως με τα κόμικς και τη γελοιογραφία, ασχολήθηκα την περίοδο που ήμουν φοιτητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Τότε ήταν που χρησιμοποίησα για πρώτη φορά και το ψευδώνυμο Soloup.

Ενα κομμάτι της δουλειάς σας έχει να κάνει τον πολιτικό σχολιασμό. Το κόμικς σάς δίνει μεγαλύτερη ελευθερία σε αυτό τον τομέα;

Soloup: Το κύριο επάγγελμά μου είναι η πολιτική γελοιογραφία. Τα… πολλά τελευταία χρόνια εργάζομαι στην εφημερίδα «Το Ποντίκι» αλλά και πιο παλιά στο «Βήμα», τις «6 μέρες», το «Goal», την «Γαλέρα» και αλλού. Η καθημερινή μου ασχολία έτσι εδώ και σχεδόν δυόμιση δεκαετίες σε εφημερίδες και περιοδικά, είναι το ν’ ασχολούμαι με την πολιτική επικαιρότητα και τον γελοιογραφικό σχολιασμό της.

Αποσπάσματα του βιβλίου «Aivali: A Story of Greeks and Turks in 1922» / Φωτογραφία ευγενική παραχώρηση Αντώνης Νικολόπουλος

Τα κόμικς σίγουρα απαιτούν πολύ περισσότερο χρόνο. Ειδικά τα graphicnovels

όπως το «Αϊβαλί» ή «Ο Συλλέκτης». Δεν παρακολουθούν την επικαιρότητα ούτε αυτός είναι ο στόχος τους. Μπορούν όμως ν' αναπτύξουν έναν κοινωνικό προβληματισμό σε μεγαλύτερο βάθος, ειδικά όταν έχουμε να κάνουμε με τόσο ευαίσθητα θέματα, όπως αυτά που καταπιάνεται το «Αϊβαλί»: τη Μικρασιατική καταστροφή, τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, τις προσφυγικές ροές, τις θέσεις των ίδιων των ανθρώπων πάνω σε φαινόμενα όπως ο εθνικισμός, ο θρησκευτικός φανατισμός κ.λπ.

Πώς βλέπετε τα πολιτικά πράγματα της χώρας σήμερα;

Soloup: Περάσαμε μέσα από μια πολυδιάστατη κρίση που μας εξάντλησε σε όλα τα επίπεδα: στην οικονομία, στην κοινωνία, στα εργασιακά, στον πολιτισμό, ακόμα στις διαπροσωπικές σχέσεις. Ελπίζουμε βέβαια πως σιγά σιγά θα βγούμε από αυτήν την φθοροποιό κατάσταση.

Την ίδια ώρα όμως οι διεθνείς εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο, το προσφυγικό, οι γεωτρήσεις και οι ΑΟΖ, οι συνεχιζόμενοι πόλεμοι στην ευρύτερη περιοχή και η επιθετική στάση της Τουρκίας, δεν μας αφήνουν αρκετά περιθώρια εφησυχασμού.

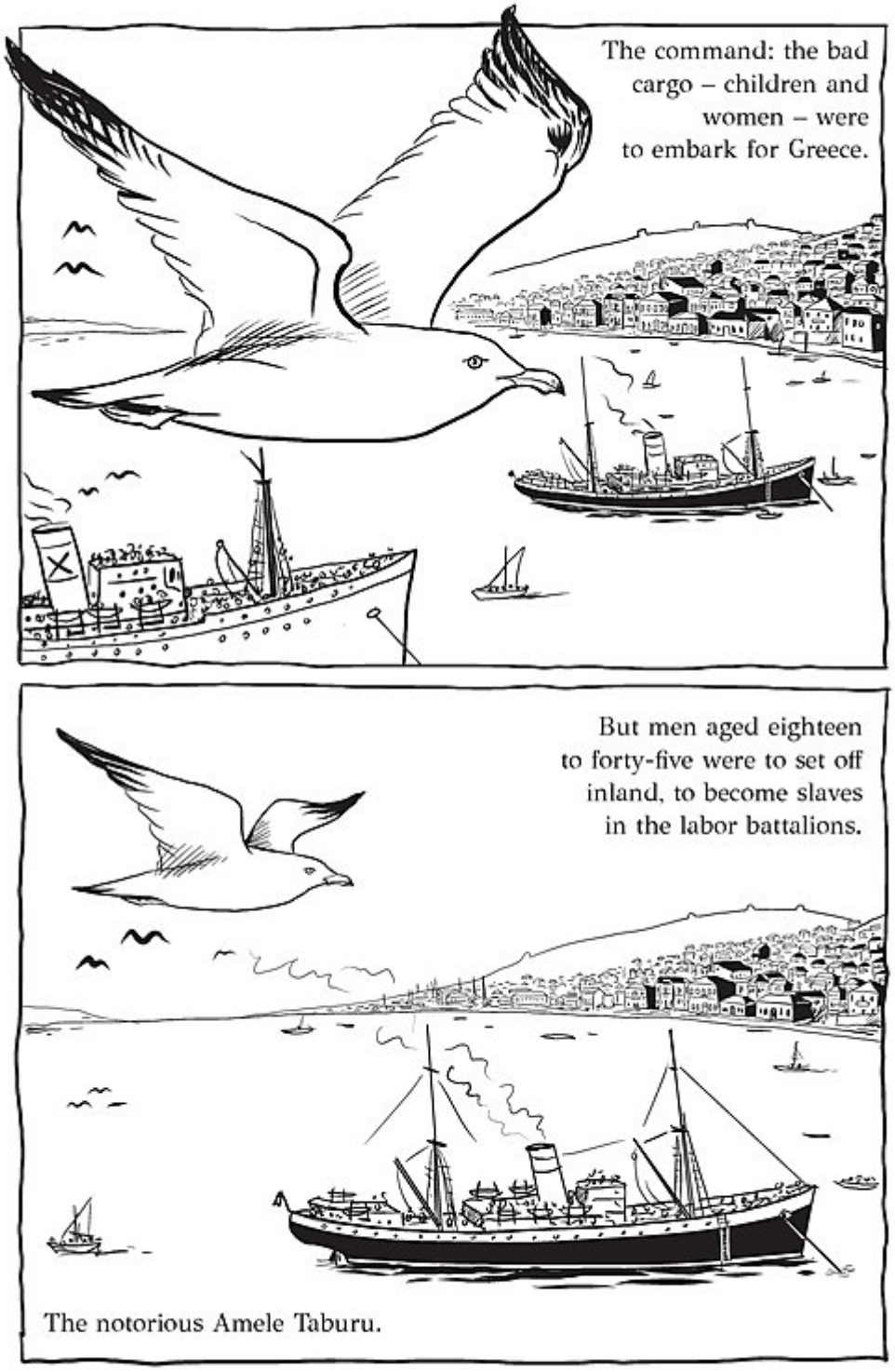

Αποσπάσματα του βιβλίου «Aivali: A Story of Greeks and Turks in 1922» / Φωτογραφία ευγενική παραχώρηση Αντώνης Νικολόπουλος

Εκεί ακριβώς, σε αυτήν την ανησυχία, νομίζω πως οφείλει και το «Αϊβαλί» την

επιτυχία του. Ενα ενδιαφέρον που συνεχίζεται αμείωτο εδώ και πέντε χρόνια από τη στιγμή που κυκλοφόρησε το 2014 στα Ελληνικά από τις εκδόσεις «Κέδρος» αλλά και στη συνέχεια στις μεταφράσεις του.

Τελευταίο παράδειγμα η αμερικανική έκδοση που πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις SomersetHallPress στην εξαιρετική μετάφραση του TomPapademetriou (Τομ Παπαδημητρίου). Στο μεγάλο booktour που κάναμε το Νοέμβριο από το Σαν Φρανσίσκο μέχρι τη Βοστώνη και τη Νέα Υόρκη, μας έφερε σε επαφή με ένα σωρό νέους φίλους του βιβλίου και μας χάρισε πολλές συγκινητικές στιγμές. Είναι ένα βιβλίο που διαδίδεται από στόμα σε στόμα και από αναγνώστη σε αναγνώστη.

Το βιβλίο σας «Αϊβαλί», όπως είπατε μεταφράστηκε πρόσφατα και στα Αγγλικά και έχει κατορθώσει διάφορες βραβεύσεις στο εξωτερικό. Πώς νιώθετε για αυτό;

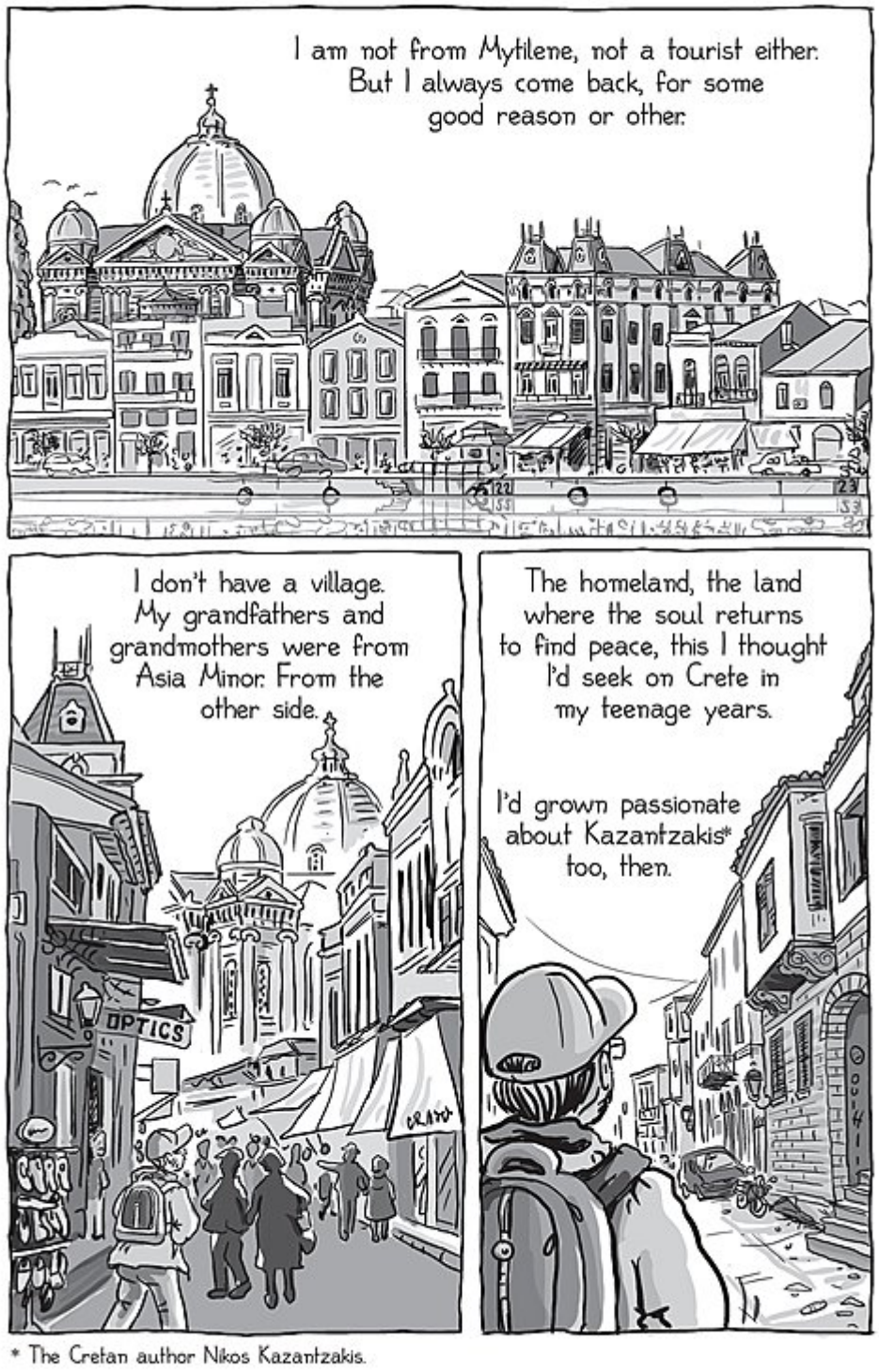

Αποσπάσματα του βιβλίου «Aivali: A Story of Greeks and Turks in 1922» / Φωτογραφία ευγενική παραχώρηση Αντώνης Νικολόπουλος

Soloup: Οταν ξεκινούσα γύρω στα 2011 να συλλέγω το υλικό και να γράφω το

σενάριο -στις αρχές δηλαδή της ελληνικής κρίσης- δεν φανταζόμουν αυτό που θα ακολουθούσε. Ο,τι έκανα τότε, προερχόταν περισσότερο από προσωπική ανάγκη. Λόγω της μικρασιατικής μου καταγωγής και από τους δυο παππούδες και τις δυο γιαγιάδες μου αλλά και την ανάγκη αυτοπροσδιορισμού σε μια ώριμη ηλικία. Τότε ακουγόταν σχεδόν ουτοπικό να καταπιαστείς με ένα τέτοιο βιβλίο. Τη στιγμή δηλαδή που έκλειναν εκδοτικοί οίκοι και εφημερίδες, η παραγωγή των βιβλίων συρρικνωνόταν απελπιστικά, να αρχίσει κάποιος να φτιάξει ένα... κόμικς 450 σελίδων! Ποιος εκδοτικός θα το έβγαζε ένα τόσο ειδικό βιβλίο και ποιος θα το διάβαζε;

Ευτυχώς το αποτέλεσμα ξεπέρασε κάθε φόβο μου αλλά και κάθε προσδοκία. Οι αντιδράσεις από τους αναγνώστες είναι ιδιαίτερα συγκινητικές. Εκθέσεις, παρουσιάσεις και ομιλίες, εντός και εκτός Ελλάδας.

Τα πανεπιστήμια και οι ερευνητές από την άλλη δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το «Αϊβαλί», μιας και το συγκεκριμένο graphicnovel ακουμπά θέματα ιστορίας, λογοτεχνίας αλλά και της τέχνης, της μνήμης, το συναίσθημα... Πολλές εργασίες, διδακτορικές διατριβές, άρθρα σε περιοδικά γίνονται πλέον με αντικείμενο το «Αϊβαλί». Πώς να μην νοιώθω χαρούμενος. Την ίδια στιγμή όμως νιώθω και μεγάλη ευθύνη. Δεν είναι εύκολο να μιλάς για τόσο τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος.

Ποια πιστεύετε, ότι είναι η διαφορά -αν υπάρχει -ανάμεσα σε ένα βιβλίο κόμικς και ένα συμβατικό βιβλίο;
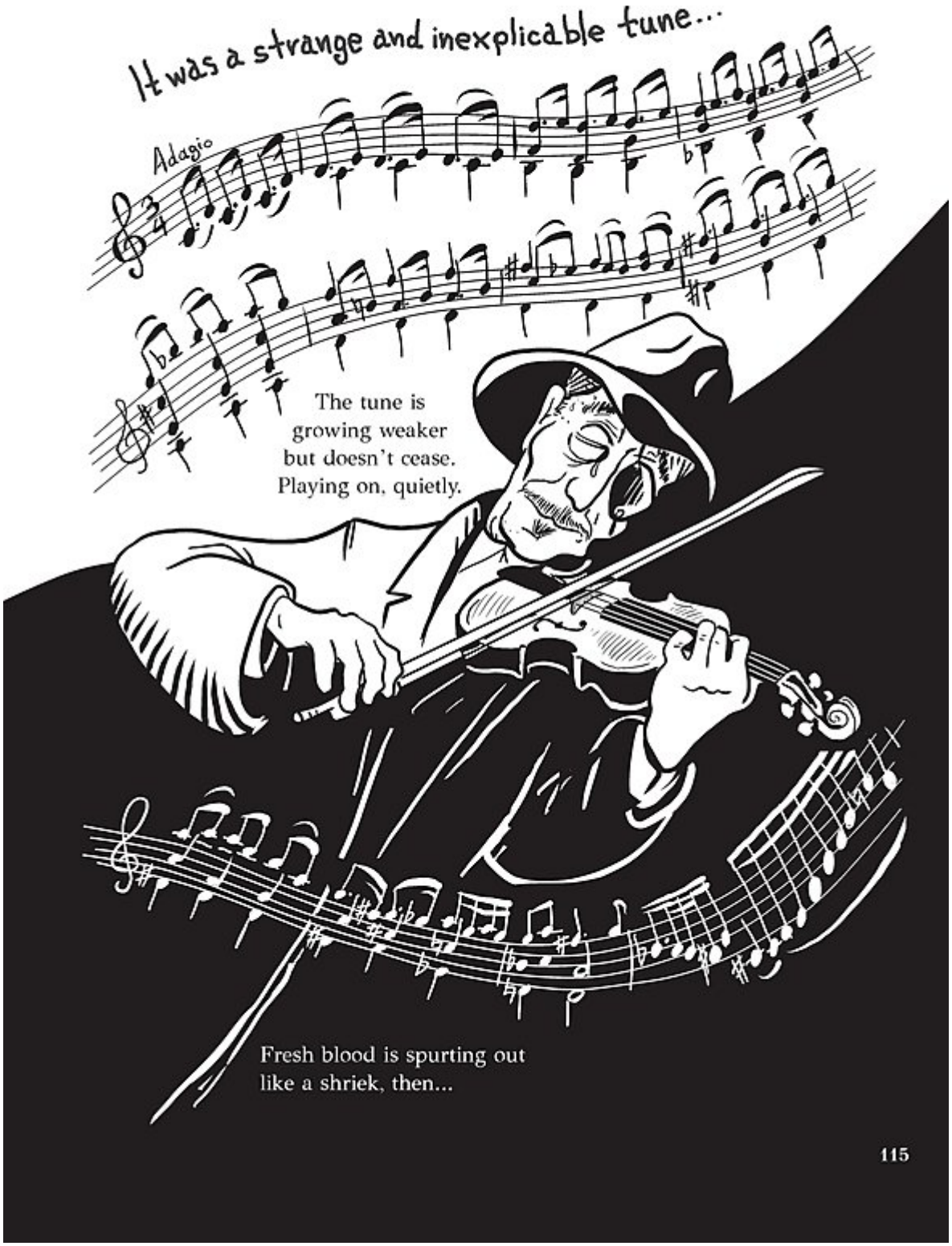
Αποσπάσματα του βιβλίου «Aivali: A Story of Greeks and Turks in 1922» / Φωτογραφία ευγενική παραχώρηση Αντώνης Νικολόπουλος

Soloup: Τα graphicnovels θα μπορούσαμε να τα περιγράψουμε ως κάποια... πιο

ώριμα ή «λογοτεχνικά» κόμικς – αυτό με τίποτα βέβαια δεν αποτελεί ορισμό τους για κάποιους που ασχολούνται πιο συστηματικά με αυτά. Θα λέγαμε πως υπερασπίζονται τον λόγο των βιβλίων σε ένα περιβάλλον κι έναν πολιτισμό εικόνων κυρίως σε οθόνες. Φυσικά ένα graphicnovel μπορεί να διαβαστεί και ως e-book αλλά, κατά τη γνώμη μου, τίποτα δεν υποκαθιστά την αναγνωστική απόλαυση του εντύπου. Είναι το ίδιο πράγμα να βλέπεις μια ταινία στον υπολογιστή, στην TV ή στο κινητό και το ίδιο στη μεγάλη οθόνη του κινηματογράφου; Ισχύει λοιπόν και εδώ κάτι αντίστοιχο.

Ποιο πιστεύετε ότι είναι το μήνυμα του βιβλίου «Αϊβαλί»;

Soloup: Νομίζω πως, η όποια δύναμή του «Αϊβαλί» βρίσκεται στο ότι διατυπώνει ερωτήματα. Και τα ερωτήματα αυτά έχουν να κάνουν με τον ίδιο τον άνθρωπο και την αξιοπρέπειά του, σε επίπεδο ατομικό και σε επίπεδο κοινωνίας. Ως αναγνώστες καλούμαστε να δώσουμε τις δικές μας απαντήσεις και να σκιαγραφήσουμε τα δικά μας νοήματα στις σχέσεις των ανθρώπων και των κοινωνιών. Το τι είναι σημαντικό και το τι είναι αυτό για το οποίο πρέπει να προσπαθήσουμε.

Ποιά είναι η πορεία του κόμικς στην Ελλάδα μέχρι σήμερα και ποιο το μέλλον του;

Soloup: Τα ελληνικά κόμικς όσο περνούν τα χρόνια πάνε όλο και καλύτερα. Οι παλαιότεροι δημιουργοί ωριμάζουν, νέοι σκιτσογράφοι δημοσιεύουν εκπληκτικές δουλειές. Τα κόμικς τα οποία στην Ελλάδα της δεκαετίας του ’80 στηρίχτηκαν σε περιοδικά όπως η «Βαβέλ» και το «Παρά Πέντε», τώρα έχουν ενηλικιωθεί και προσεγγίζουν την διεθνή σκηνή της τέχνης των κόμικς.

Μιλήστε μου για το τελευταίο σας βιβλίο.

Soloup: Το graphicnovel «Ο Συλλέκτης» (εκδόσεις Ίκαρος) καταπιάνεται με διαφορετικές καταστάσεις «απώλειας» και «τραύματος» από εκείνες που συναντάμε στο «Αϊβαλί».

Περιγράφει ένα παγκόσμιο σημερινό πρόβλημα που δεν είναι άλλο από τη Γονική Αποξένωση (ParentalAllienation). Την ψυχολογική απόσταση δηλαδή που διαμορφώνεται ανάμεσα σε γονείς και παιδιά μετά από ένα διαζύγιο.

Στην ιστορία του «Συλλέκτη», ο Διονύσης είναι ένας πατέρας που μετά από έναν επώδυνο χωρισμό, περιμένει κάθε μέρα μάταια την κόρη του την Φωτεινούλα, να την πάει στο σχολείο. Το παιδί πηγαίνει σχολείο με ένα ταξί που καλεί η μητέρα της για να τον παρακάμψει. Το μόνο που απομένει στον αμήχανο Διονύση είναι να καταγράφει κάθε μέρα τον αριθμό του ταξί – μετατρέποντάς τον έτσι σε έναν

ιδιότυπο… «συλλέκτη». Η ελπίδα όμως δεν πεθαίνει και την άλλη μέρα βρίσκεται πάλι εκεί για την κόρη του.

Το βιβλίο πάει πολύ καλά και βρίσκεται ήδη στη δεύτερή του έκδοση. Τον χειμώνα του 2019 έγινε μια πολύ μεγάλη έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη της Αθήνας. Ανάμεσα στις παράλληλες εκδηλώσεις (εργαστήρια, συναυλία κ.λπ.), είχαμε οργανώσει και μια διεθνή ημερίδα για τη Γονική Αποξένωση. Το βιβλίο το έχουμε ήδη μεταφράσει στα Αγγλικά για τις ανάγκες της έκθεσης και τώρα βρισκόμαστε στην διαδικασία εξεύρεσης εκδότη, για την Αγγλική ή άλλες γλώσσες.

Νομίζω πως θα είχε ενδιαφέρον για τους αναγνώστες σας να δώσω και τα links με πληροφορίες για τον «Συλλέκτη» στο Μπενάκη και πιο συγκεκριμένα τη διεθνή ημερίδα για τη Γονική Αποξένωση η οποία κατέγραψε το ίδρυμα Μποδοσάκη. Δυστυχώς αυτό το θέμα θα αφορά παγκοσμίως πολύ κόσμο:

BenakiMuseum: «TheCollector- sixshortstoriesaboutabadwolf» (https://www.benaki.org/index.php?option=com_events&view=event&id=5806&lang=en)

BodossakiLecturesonDemand: «Η προοπτική της κοινής ανατροφής των παιδιών / Καταπολέμηση της Γονικής Αποξένωσης»

(https://www.blod.gr/lectures/i-prooptiki-tis-koinis-anatrofis-paidion-katapolemisi-tis-gonikis-apoksenosis-harin-tou-beltistou-symferontos-tou-paidiou-hairetismoi/)

Τα μελλοντικά σας σχέδια; Ετοιμάζετε κάτι νέο;

Soloup: Ναι, τα τελευταία δύο χρόνια δουλεύουμε με μια ομάδα ερευνητών πάνω σε ένα αρκετά φιλόδοξο ιστορικό graphicnovel. Ελπίζω πως τους επόμενους μήνες θα είμαστε σε θέση να ανακοινώσουμε κάτι πιο επίσημα.

Ευχαριστώ θερμά εσάς και τον «Εθνικό Κήρυκα» για τις όμορφες ερωτήσεις και το ενδιαφέρον σας.

Πηγή: ekirikas.com